

Adviesorgaan van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)

Advies betreffende de rechten van kinderen en jongeren in relatie met de politie

Aangenomen op 28/06/2021

"Ik ben het beu om gecontroleerd te worden. De laatste keer werd ik kwaad omdat ik er genoeg van had. We doen niets verkeerd, we ontmoeten elkaar gewoon in het park met onze vriendinnen. Sinds de lockdown worden we bijna elke week door de politie gecontroleerd. We hebben al twee administratieve boetes gekregen." Nina (alias), 16 (Gentbrugge)

"Ik ben bang om buiten te gaan spelen zonder mijn identiteitskaart omdat ik bang ben om gecontroleerd te worden door de politie". Anton (alias), 13 jaar oud

Inleiding

Soms gebruikt de politie haar controlebevoegdheden tegen kinderen en jongeren zelfs wanneer er geen teken of bewijs is van een overtreding van de wet. Uit recente getuigenissen van kinderen en jongeren blijkt dat de politie vaak controles verricht, dat ze de neiging hebben gericht te zijn op achtergestelde buurten en dat deze "identiteitscontroles" soms gepaard gaan met andere, meer opdringerige praktijken. Bij recente betogingen die tijdens de lockdown hebben plaatsgevonden, hebben kinderen die gearresteerd en vastgehouden werden, getuigd van discriminerende, onterechte en gewelddadige praktijken terwijl ze deelnamen aan of in de buurt waren van een betoging. Sommige van deze incidenten kunnen we zonder twijfel als een onmenselijke of vernederende behandeling bestempelen.

De leden van het Adviesorgaan van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind zijn bezorgd over deze ernstige beschuldigingen en het uitblijven van vervolgingen. Zij herinneren eraan dat België zich ertoe heeft verbonden de rechten van alle kinderen, zonder uitzondering, te beschermen, door niet alleen het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, maar ook de drie facultatieve protocollen te ratificeren. Overeenkomstig *General Comment* nr. 24 van het Comité inzake de Rechten van het Kind over de rechten van kinderen in het jeugdrecht, herinnert het Adviesorgaan eraan dat **alle personen onder de 18 jaar moeten worden behandeld overeenkomstig de beginselen van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind** en dat identiteitscontroles, arrestaties en vrijheidsberoving van kinderen aan strikte regels zijn onderworpen.

In dit advies worden de gevallen van politiegeweld - tijdens betogingen of identiteitscontroles in bepaalde wijken - geanalyseerd vanuit het oogpunt van de rechten van het kind. Het advies bevat ook aanbevelingen aan de overheid om politiepraktijken te evalueren in overeenstemming met de rechten van het kind, om dringend een einde te maken aan onrechtmatige politiepraktijken van identiteitscontroles, arrestaties of detentie van kinderen. Ten slotte wordt in dit advies ingegaan op voorstellen van preventieve maatregelen die al geruime tijd door de actoren die ijveren voor kinderrechten en meer recentelijk door jongeren zelf worden voorgesteld.

Terminologie

Overeenkomstig artikel 1 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt. In dit advies wordt de term "kind" gebruikt om te verwijzen naar kinderen en adolescenten tot de leeftijd van 18 jaar.

Onrechtmatig politiegeweld in de context van betogingen

Veel kinderen melden dat zij door de politie zijn mishandeld of willekeurig zijn gearresteerd terwijl zij deelnamen aan, of in de buurt waren van een betoging. De leden van het Adviesorgaan van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind zijn bezorgd over deze ernstige beschuldigingen en het uitblijven van een gepast antwoord of een vervolging.

Hoewel dergelijke berichten niet nieuw zijn, werd de problematiek door recente gebeurtenissen opnieuw op scherp gesteld. Drie betogingen die plaatsvonden in Brussel tussen november 2020 en februari 2021 en waar veel kinderen bij betrokken waren leiden tot opmerkelijk veel arrestaties van minderjarigen. De betoging op 24 januari 2021, leidde tot de arrestatie van niet minder dan 86 minderjarigen.

Gerelateerde feiten met betrekking tot de betoging op 24 januari 2021

Sommige kinderen werden gearresteerd terwijl zij niet aan de betoging deelnamen en zijn ervan overtuigd dat hun arrestatie door racistische motieven gemotiveerd was. Voor degenen die daadwerkelijk aan de betoging deelnamen, lijkt hun arrestatie niet noodzakelijk, gerechtvaardigd of proportioneel te zijn geweest. Dit doet de vraag rijzen naar het willekeurige karakter van deze arrestaties.

Bovendien zijn er meldingen van fysiek en verbaal geweld tijdens de arrestaties. Het gebruik van dezelfde dwangmaatregelen als volwassenen doet ook vragen rijzen over de eerbiediging van de rechten van het kind.

Meerdere kinderen getuigen dat zij het slachtoffer zijn geweest van ernstige schendingen van hun rechten tijdens de detentie die daarop volgde. Zij maken melding van lichamelijk geweld (slagen van wapenstokken, klappen, schoppen), racistische beledigingen (makaken, bougnoules) en seksistische beledigingen (hoertjes, hoerenzonen), bedreigingen en intimidatie, ontzeggingen (van sanitaire voorzieningen), en disproportioneel gebruik van dwangmiddelen (colsons, handboeien). Sommige van deze handelingen komen neer op een onmenselijke of vernederende behandeling. Bovendien zeggen deze kinderen dat zij geen informatie hebben gekregen over hun rechten en dat hun het recht is ontzegd om hun ouders in te lichten.

Veel van de betrokken kinderen zijn nog steeds getraumatiseerd door deze gebeurtenissen, die een blijvende impact op hun hebben. Wij benadrukken dat het hier niet gaat om op zichzelf staande incidenten, maar om grootschalige en steeds terugkerende incidenten. Minstens honderd minderjarigen werden tijdens deze drie betogingen gearresteerd. Als er geen vervolging wordt ingesteld tegenover diegenen die excessief geweld plegen blijft het risico op herhaling bestaan.

De rechten van deze kinderen die in het gedrang zijn gekomen

Vrijheid van meningsuiting en van vreedzame vergadering

Vrijheid van meningsuiting en deelname aan het openbaar debat zijn niet het voorrecht van volwassenen, het zijn ook grondrechten van het kind.¹ Tijdens een betoging wordt dit recht uitgeoefend in samenhang met het recht van vreedzame vergadering. Het Comité inzake de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties stelt dat "de staten ervoor moeten zorgen dat het recht van adolescenten op vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering in al zijn vormen volledig wordt geëerbiedigd (...)".² Deze vrijheid mag slechts worden beperkt voor zover deze beperkingen bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn.³

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verduidelijkt de mogelijke beperkingen van deze vrijheid: "Een persoon houdt niet op het recht van vreedzame vergadering te genieten wegens sporadisch geweld of andere strafbare handelingen, door anderen gepleegd tijdens de betoging, indien de persoon in kwestie vreedzaam blijft in zijn eigen bedoelingen of gedrag."⁴ Voorts is het Hof van oordeel dat zelfs indien een betoging onwettig is, dit als zodanig geen schending van de vrijheid van vergadering rechtvaardigt⁵, zodat het evenredigheidsvereiste van artikel 11 in dergelijke situaties van toepassing blijft.

De arrestatie van deelnemers vormt immers een inmenging in het recht op vrijheid van vreedzame vergadering.⁶ Dit is ook het geval bij het gebruik van geweld door de politie tegen vreedzame deelnemers bij het uiteenjagen van een bijeenkomst of de handhaving van de openbare orde.⁷

Recht op vrijheid en veiligheid: verbod op willekeurige aanhouding

Het recht op vrijheid en veiligheid is van fundamenteel belang. Een persoon kan dus slechts worden aangehouden en van zijn vrijheid worden beroofd in overeenstemming met de wet en indien dit niet willekeurig geschiedt. In het geval van kinderen is het zelfs nog restrictiever: als zij van hun vrijheid kunnen worden beroofd, is dat alleen voor zover detentie "een maatregel in laatste instantie is en voor de kortst mogelijke periode".⁸

---

¹ De vrijheid van meningsuiting wordt gewaarborgd door artikel 10 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 13 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De Staten waarborgen ook het recht van "het kind dat in staat is zijn of haar mening te vormen, die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen"(artikel 12 IVRK).

² VN-Comité voor de Rechten van het Kind, *General Comment n°20(2016) on the implementation of the rights of the child during adolescence* (CRC/C/GC/20).

³ Zie in het bijzonder Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden art.11 en Verdrag inzake de Rechten van het Kind art.15.

⁴ Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Primov and Others v. Russia*, 2014, § 155, vrije vertaling.

⁵ Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Navalny v. Russia* [GC], 2018, §§ 99-100, en *Cisse v. France*, 2002, § 50.

⁶ Zie voornamelijk : Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Oya Ataman v. Turkey*, 2006, §§ 7 et 30.

⁷Zie voornamelijk : Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Laguna Guzman v Spain*, 2020.

⁸ Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art.37, b.

Kinderen moeten worden beschermd tegen discriminatie

Er zij aan herinnerd dat eenieder zijn grondrechten moet kunnen genieten "zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte of andere status"⁹, en dat ditzelfde recht voor elk kind wordt erkend in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.¹⁰ Zo vormt de aanhouding van een kind op grond van zijn etnische afstamming of op grond van één van de andere hierboven genoemde gronden dus een ernstige schending van zijn of haar grondrechten.

Kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd hebben specifieke rechten

Bovendien heeft een kind, wanneer het wordt aangehouden en van zijn vrijheid wordt beroofd, omdat het des te kwetsbaarder is, specifieke rechten. In het eindverslag van de wereldwijde studie over kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, staat: "Zodra een kind wordt aangehouden, moeten zijn ouders of voogd onmiddellijk op de hoogte worden gebracht en alle aangehouden kinderen moeten informatie krijgen over de procedure en hun rechten, in een taal die past bij hun leeftijd en hun ontwikkeling".¹¹ Daartoe hebben kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd ook "het recht onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand".¹²

Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van geweld en mogen nooit worden onderworpen aan onmenselijke of vernederende behandelingen

Kinderen moeten worden beschermd "tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, (...) mishandeling".¹³ Het Comité van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind bepaalt dat de filosofie die in deze kwestie moet worden gevolgd is: "Geen enkel geweld tegen kinderen kan worden gerechtvaardigd; alle geweld tegen kinderen kan worden voorkomen".¹⁴

Zij opgemerkt dat, in het bijzonder met betrekking tot geweld gepleegd door wetshandhavers, "elk gedrag van wetshandhavers tegen een persoon dat een inbreuk vormt op de menselijke waardigheid, een inbreuk vormt op artikel 3 van het Verdrag. Dit geldt in het bijzonder voor het gebruik van fysiek geweld tegen een persoon wanneer dit niet strikt noodzakelijk is vanwege zijn of haar gedrag, (...)".¹⁵ Specifiek met betrekking tot kinderen heeft het Hof verklaard dat politieambtenaren, wanneer zij in contact komen met minderjarigen, rekening moeten houden met hun bijzondere kwetsbaarheid en dat "gedragingen van hun kant ten aanzien van minderjarigen, enkel omdat zij minderjarig zijn, onverenigbaar kunnen zijn met de vereisten van artikel 3 van het Verdrag, ook al zouden zij als aanvaardbaar kunnen worden beschouwd

---

⁹ Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, art. 14.

¹⁰ Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art. 2.

¹¹ NOWAK Manfred, United Nations Global Study on Children Deprived of Liberty, 2019, p 338. online raadpleegbaar : <https://omnibook.com/view/e0623280-5656-42f8-9edf-5872f8f08562/page/2>.

¹² Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art. 37.

¹³ Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art.19.

¹⁴ VN-Comité voor de Rechten van het Kind, *General Comment n°13 (2011), The right of the child to freedom from all forms of violence*, §3 (CRC/C/GC/13).

¹⁵ Europees Hof voor de Rechten van de Mens, Bouyid v. Belgium [GC], 2015, § 101.

indien zij tegen volwassenen waren gericht. Daarom moeten wetshandhavers in de omgang met minderjarigen verhoogde waakzaamheid en zelfbeheersing aan de dag leggen".¹⁶

Er zij aan herinnerd dat bescherming tegen foltering en tegen onmenselijke en vernederende behandelingen een absoluut recht is waarvan onder geen enkele omstandigheid mag worden afgeweken, hoe uitzonderlijk deze ook moge zijn.

Strikte beperkingen op het gebruik van dwangmiddelen op een kind door wetshandhavingsinstanties

Het VN-Comité inzake de rechten van het kind stelt dat "dwang of geweld alleen mag worden gebruikt wanneer het kind onmiddellijk gevaar loopt zichzelf of anderen te verwonden en alleen wanneer alle andere middelen om het kind in bedwang te houden, zijn uitgeput. Dwang mag niet worden gebruikt om gehoorzaamheid af te dwingen en mag nooit betrekking hebben op handelingen die bedoeld zijn om opzettelijk lijden te veroorzaken. Het mag nooit als straf gebruikt worden. Zo wordt in de bevindingen van de Global Study on Children Deprived of Liberty geconcludeerd dat "het gebruik van dwangmiddelen bij kinderen moet worden beperkt tot situaties waarin een kind een onmiddellijke en ernstige bedreiging vormt voor zichzelf of anderen en dat alle vormen van dwangmiddelen waarbij kinderen opzettelijk verwondingen wordt berokkend, moeten worden afgeschaft."¹⁷

Onrechtmatig politiegeweld in volkswijken

Hoewel het probleem van politiegeweld niet noodzakelijkerwijs opduikt in het aantal officieel ingediende klachten hieromtrent, zijn er nochtans talrijke getuigenissen van kinderen, jongeren en/of ouders over moeilijke relaties met de politie.

Hoewel dit meestal in de steden voorkomt, kan dit ook meer landelijke omgevingen betreffen. Dit is een bekend probleem, zoals vele vakmensen in de onderwijssector in de ruimste zin van het woord getuigen. De inhoud van deze getuigenissen heeft betrekking op situaties van ongepast, onevenredig of zelfs onrechtmatig gebruik van geweld door de politie, in verband met identiteitscontroles, arrestaties of vrijheidsberoving, alsook op intimiderende of vernederende methoden, of zelfs beledigende of discriminerende opmerkingen.¹⁸

Ofschoon deze realiteit de laatste tijd een groter en meer gediversifieerd deel van de jonge bevolking heeft getroffen, met name tijdens de betogingen in januari¹⁹, treft zij kinderen en jongeren in volkswijken regelmatig en directer. De strategie van het politieoptreden in zijn geheel, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan openbare ruimten die als "moeilijk" worden beschouwd, leidt tot een permanente stigmatisering van deze plaatsen en hun bewoners. Of het nu gaat om administratief of gerechtelijk optreden, de kinderen die daar wonen hebben te lijden onder deze overactiviteit van de politie en voelen zich het doelwit van ongerechtvaardigde identiteitscontroles, intimidatie en openbare vernedering, en

---

¹⁶ *ibid.*

¹⁷ NOWAK Manfred, United Nations Global Study on Children Deprived of Liberty, 2019, p 266.

¹⁸ Zie in dit verband het laatste verslag van de Délégué général aux droits de l'enfant over de relatie tussen de Koban Uneusbrigade en de jongeren.

¹⁹ Om maar een paar voorbeelden te noemen: huisbezoeken in het kader van de gezondheidscrisis, betoging "tegen klassenjustitie" op 24 januari 2021.

beledigende of discriminerende opmerkingen. Zij wijzen ook op latent en expliciet racisme bij de politie.

Er wordt niet afgedaan aan de legitieme doelstellingen van het politieoptreden, namelijk de handhaving van de openbare orde en de voorkoming van strafbare feiten. Hoewel sommige jonge burgers laakbaar gedrag kunnen vertonen, moet elke beperking op de uitoefening van hun grondrechten een toegankelijke en voorspelbare rechtsgrondslag hebben en een noodzakelijke maatregel zijn in een democratische samenleving. Dit betekent dat steeds een billijk belangenevenwicht moet worden gevonden en dat het redelijke criterium van evenredigheid steeds in acht moet worden genomen.

Bovendien vragen alle kinderen dat de politie haar werk op een respectvolle en ethische manier verricht.²⁰ Als zij soms worden aangewezen wegens mogelijke betrokkenheid bij kleine criminaliteit of zelfs ernstigere feiten, is dat geen rechtvaardiging voor brutaal politieoptreden. Een dergelijk klimaat kan niet bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling en het welzijn van kinderen die op zoek zijn naar een identiteit, noch kan het hen in staat stellen voldoende gevoel van eigenwaarde te verwerven om het vertrouwen op te bouwen dat zij nodig hebben om hun plaats in de maatschappij te vinden.

In sommige Brusselse wijken zijn initiatieven genomen om nieuwe interventiebrigades op te richten die in de eerste plaats tot taak hebben de problemen van het leven in een wijk op te lossen, zowel op het gebied van veiligheid als op sociaal gebied. Het project berust op de nauwe samenwerking van de politieambtenaren met de bewoners en de verenigingen van de wijk, volgens het principe van "Community policing". Gebaseerd op de "broken window"²¹-theorie, wil deze nieuwe manier van politieoptreden de uiting van de desintegratie van de laatste sociale banden bestrijden door de voorkeur te geven aan informele controles²² en door de inwoners van de wijk te mobiliseren, via de uitwisseling van informatie en een permanente dialoog. Wat hier beoogd wordt is de levenskwaliteit in de wijk in het algemeen te verbeteren.

Het is interessant vast te stellen dat de manier waarop deze community policing in bepaalde Brusselse wijken is uitgevoerd, kinderen en jongeren van meet af aan uitsluit van de inwoners die zouden kunnen worden gemobiliseerd. Bovendien leidt dit tot een verhoogde aanwezigheid van de politie en een verpersoonlijking van de relatie tussen jongeren en politieagenten, waarbij de spanningen en de conflicten die deze voeden niet langer hun oorsprong vinden in een relatie tussen vertegenwoordigers van de openbare orde en burgers, in dit geval minderjarigen, maar in een relatie van persoon tot persoon, waarbij de oordelen al snel de kleine band die hen ondanks alles met elkaar verbindt, aantasten.

---

²⁰ Forum des jeunes, Enquête jeunes et police, 2020 : https://forumdesjeunes.be/nos-projets/les-jeunes-et-la-police-2/?fbclid=IwAR0PhDdM-ktDUMMm5kx0c3g1D0mt_K_JPAnQFo79HhBFdqGQH7VStO2wAa4

²¹ Deze theorie is gebaseerd op de hypothese dat kleine aantastingen van de openbare ruimte noodzakelijkerwijs leiden tot een meer algemene aftakeling van de leefomgeving en de manier waarop mensen in een wijk leven. IN "*Community Policing and Zero Tolerance in New York and Chicago. En finir avec les mythes*", onder leiding van Frédéric Ocqueteau, La Documentation française, Coll. La sécurité aujourd'hui, Parijs, 2003.

²² DONZELOT J., WYVEKENS A. *Polices post-communistes*, Revue de sciences sociales, N°41, Coll. Les Cahiers de la sécurité intérieure, Paris, 2000.

De kinderen en jongeren in deze volkswijken ervaren de voortdurende controles als respectloos of zelfs als een willekeurig optreden. Zij ontwikkelen een diep gevoel van onrechtvaardigheid jegens allen die het gezag en de samenleving als geheel vertegenwoordigen, dat toeneemt naarmate deze respectloze handelingen worden herhaald en een zekere straffeloosheid wordt waargenomen. Een autoriteit - welke autoriteit dan ook - die niet het goede voorbeeld geeft, is een autoriteit die geen enkele legitimiteit kan genieten en die het risico loopt voortdurend te worden tegengesproken.

Het is dan ook van essentieel belang dat de betrokken autoriteiten een aantal maatregelen kunnen nemen om de vicieuze cirkel te doorbreken waarin in bepaalde wijken zowel de politie als de kinderen zelf verstrikt zijn geraakt. De betrekkingen tussen kinderen, jongeren en politie moeten dringend worden verbeterd door middel van verschillende maatregelen, waaronder de deelname van de belangrijkste betrokken partijen (permanent en op lange termijn) aan het uitstippelen, opvolgen en evalueren van het overheidsbeleid op het gebied van preventie, politie en veiligheid, en het versterken van de democratische controle op het politieoptreden door de beroepsmogelijkheden voor kinderen en hun familie toegankelijker en doeltreffender te maken.

Vaststelling van feiten en voorkomen van herhaling

Wanneer kinderen melding maken van misbruik of andere schendingen van hun rechten, moet vervolging worden ingesteld om de feiten vast te stellen, ervoor te zorgen dat de daders niet ongestraft blijven en garanties te krijgen dat herhaling wordt voorkomen. In de wereldwijde studie over kinderen die van hun vrijheid zijn beroofd, wordt voorts geconcludeerd dat moet worden gezorgd voor "rechtsmiddelen in geval van schending van de rechten van een kind tijdens zijn detentie, met inbegrip van de erkenning van de schending, de stopzetting ervan en verhaalsmogelijkheden".²³

Ten slotte is de staat verplicht de nodige maatregelen te nemen voor het fysieke en psychische herstel van kinderen die het slachtoffer zijn geweest van wrede, onmenselijke of onterende behandeling.²⁴

Het Adviesorgaan is verheugd dat de Vlaamse en de Federale Regering bestuderen hoe een systeem kan worden opgezet om kinderen die slachtoffer zijn te informeren over hun rechten zo snel mogelijk nadat de feiten zich hebben voorgedaan. Het is in dit verband eveneens van belang dat dit zo vaak als nodig wordt herhaald, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat het kind deze rechten begrijpt. Ook verheugt het Adviesorgaan zich dat door de Federale regering bijkomende middelen voor het pro deo systeem in het vooruitzicht worden gesteld, wat dit informatiesysteem kan ondersteunen.

Besluit en aanbevelingen

Bovengenoemde interacties tussen kinderen, jongeren en de politie hebben een negatief effect op het welzijn van kinderen en jongeren. Opdringerig politieoptreden - zoals gemeld door kinderen en/of ouders - zoals onevenredig gebruik van geweld bij identiteitscontroles, arrestaties of vrijheidsberoving, slagen, fysieke bedreigingen, intimidatie, gebruik van

---

²³ *ibid.*, p. 338.

²⁴ Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art.39.

beledigende of racistische taal, veelvuldige onthoudingen tijdens detentie, gebrek aan juridische bijstand, gebrek aan informatie over hun rechten, opsluiting in overvolle cellen, alsmede aftasting, foullering, naaktfoullering, indringende en beledigende identiteitscontroles, politiediscriminatie in bepaalde wijken, ontoereikende controlemechanismen - kunnen in verband worden gebracht met posttraumatische stress²⁵ en wakkeren negatieve en discriminerende stereotypen van kinderen en jongeren aan.

Het behoud van de openbare veiligheid is een legitiem doel. Niettemin herinneren de leden van het Adviesorgaan van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind eraan dat de politie dit doel moet dienen met inachtneming van haar verplichting om het Verdrag inzake de Rechten van het Kind te eerbiedigen en ten uitvoer te leggen. Deze rechten gelden voor alle personen onder de 18 jaar, ook wanneer een jongere in contact komt met de politie, ongeacht of het gaat om identiteitscontrole, aanhouding of detentie in politielokalen.

Het Adviesorgaan formuleert de volgende aanbevelingen:

- **Vrijheidsbeneming kan alleen onder bepaalde strikte voorwaarden worden toegepast:** als uiterste maatregel, voor een zo kort mogelijke periode, in overeenstemming met de wet en met waardigheid.

Kinderen dienen ook in het kader van een bestuurlijke aanhouding meteen geïnformeerd te worden, in een taal die aangepast is aan hun leeftijd, over hun rechten als slachtoffer en over waarom ze aangehouden zijn en wat er gaat gebeuren. Dit is des te belangrijker omdat de Salduz-procedure in dit stadium nog niet van toepassing is en er dus nog geen advocaat aanwezig is.

Tijdens de detentie moeten kinderen toegang hebben tot juridische bijstand en de steun van hun ouders (wettelijke vertegenwoordiger) en moeten hun basisbehoeften (water, sanitaire voorzieningen) worden gerespecteerd. In dit verband herinnert het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind eraan dat "de staten die partij zijn wetten moeten aannemen en praktijken moeten waarborgen die de rechten van het kind beschermen vanaf het moment dat het in aanraking komt met justitie, met inbegrip van de fase van verhoor, dagvaarding of arrestatie, tijdens politiehechtenis (...)".

- Er dient nader **onderzocht te worden of de huidige regelgeving en procedures van toepassing** wanneer kinderen in contact komen met de politie **voldoende het belang en de rechten van het kind garanderen** en willekeur tegengaan, rekening houdende met de kwetsbaarheid van de minderjarige. We bedoelen dan bijvoorbeeld het gebruik van geweld, de (naakt)foulleringen, het boeien van minderjarigen, enz.
- Kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van onrechtmatige identiteitscontroles in volkswijken hebben zich erover uitgesproken, maar de meesten hebben deze handelingen niet aangeklaagd. Het gebrek aan systematische documentatie van politiecontroles van jongeren vormt een belangrijke belemmering voor het afleggen van verantwoording en het nemen van verantwoordelijkheid. In de opvolging van de

---

²⁵ Human Rights Watch, "They Talk to Us Like We're Dogs" Abusive Police Stops in France, 2020

slotbeschouwingen die het VN-Comité voor uitbanning van rassendiscriminatie tot België heeft gericht²⁶, beveelt het Adviesorgaan aan steun te verlenen aan de **systematische verzameling van gegevens over discriminerende en onrechtmatige identiteitscontroles van kinderen en jongeren**, en ervoor te zorgen dat de slachtoffers van dergelijke controles worden geregistreerd zodat misbruiken systematisch **kunnen worden gemeld, vervolgd en bestreden**.

- **Kinderen en jongeren hebben het recht hun rechten uit te oefenen en deel te nemen aan** beslissingen die hen aanbelangen. Het recht van kinderen op vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering in al zijn vormen moet worden geëerbiedigd. Het recht op participatie van kinderen omvat ook het recht betrokken te worden bij preventie-initiatieven die gericht zijn op verbetering van het leven in de buurt in het algemeen, maar ook bij gecoördineerde initiatieven die gericht zijn op het tot stand brengen van een betere dialoog en het opbouwen van vertrouwen tussen de politie en jongeren in de buurt, op school of op een andere formele of informele plaats van vrijetijdsbesteding.
- Het Adviesorgaan dringt erop aan dat meer rekening wordt gehouden met de **preventieve maatregelen die door de jongeren zelf worden voorgesteld**²⁷ en die ertoe kunnen bijdragen spanningen die vaak tot geweld leiden, te voorkomen of te verlichten. De jongeren vragen om meer wederzijds respect en een echte pedagogische aanpak van de politie ten aanzien van de jongsten; meer empathische communicatie en de totstandbrenging van een echte dialoog, de organisatie van ontmoetingen tussen jongeren en politieambtenaren op scholen (om met elkaar van gedachten te wisselen, over hun beroep te praten en elkaar te ontmoeten) of in meer vrije vormen, zoals openluchtactiviteiten (in politieacademies of in buurten), alsmede de ontwikkeling van een netwerk van expertise en overleg (ook met jongeren onder de 18 jaar) over het thema van de relaties tussen jongeren en politie, met het oog op de uitwisseling en coördinatie van informatie en goede praktijken.
- Het Adviesorgaan dringt erop aan dat alle professionals van Justitie, met inbegrip van de politie, een passende multidisciplinaire opleiding krijgen over de inhoud en de betekenis van het Verdrag. Deze opleiding zou systematisch en permanent moeten zijn. In dit verband moeten alle rechtshandavingsambtenaren **een passende en voortdurende opleiding** krijgen over hoe zij identiteitscontroles, aanhoudingen of fouillering, in het bijzonder naaktfouillering, kunnen verrichten overeenkomstig het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het belang van het kind en als het ware een echte “kindreflex” toepassen in het politiewerk.
- Tenslotte wordt er eveneens benadrukt dat kinderen ook in het kader van een bestuurlijke aanhouding meteen **dienen geïnformeerd te worden**, in een taal die aangepast is aan hun leeftijd, over hun **rechten als slachtoffer en over de redenen van hun aanhouding**.

---

²⁶ Committee on the Elimination of Racial Discrimination, Slotbeschouwingen betreffende het twintigste tot tweeëntwintigste periodiek rapport van België, CERD/C/BEL/CO/20-22.

²⁷ Forum des jeunes, Enquête jeunes et police, 2020 : https://forumdesjeunes.be/nos-projets/les-jeunes-et-la-police-2/?fbclid=IwAR0PhDdM-ktDUMMm5kx0c3g1D0mt_K_JPAnQFo79HhBFdqGQH7VStO2wAa4